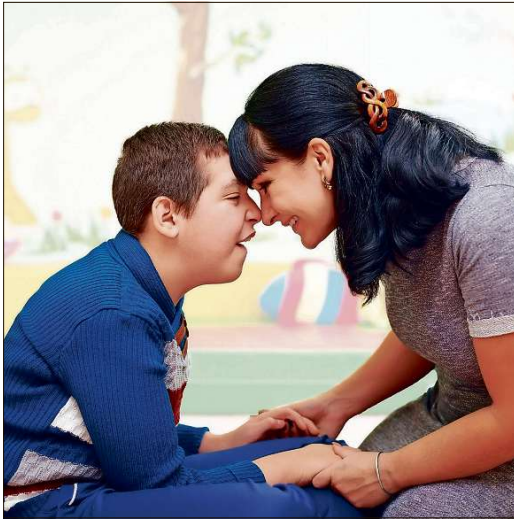

In di d'attenziun per confamgliars che tgriran

A Cuera, Glion e Trun han differentas occurrenzas liug mesjamna proxima

Curvita ed autras organisaziuns ed uniuns dil Grischun envidan mesjamna, ils 30 d'october al di dils confamgliars che tgriran, e quei en differents loghens.

■ (anr/sr) Mintg'onn, ils 30 d'october, vegn festivau il di dils confamgliars che tgriran en differentas parts dalla Svizra. Las occurrenzas ein organisadas regional e per part era cantunal. A Poschivo ha ina tala occurrenza gia giu liug ils 15 d'october per render atenziun als confamgliars che tgriran. Mesjamna proxima, ils 30 d'october, vegn ei

a dar ulteriuras pussevilladads da s'inscuntrar e s'informar a Glion, Cuera, Trun e Samedan. El Grischun ein numerusas organisaziuns ed uniuns semmas ensem uonn per realisar communitabla occurrenzas ed accziuns. Ensem vulan ei metter el focus dall'attenziun als basegns e las spetgas dils confamgliars che tgriran.

Impurtonta lavur
Ch'ils confamgliars che tgriran prestan in'impurtonta lavur per la societad ei nuot niev. Dapi entgin temps dat ei era in moviment en caussa sin palancau federal. Il matg vargou ha il Cussegl federal surdau al parlament il messadi tier la lescha federala davart la meglieraziun dalla cumpatibilitad d'activitad remunerada e tgrira da confamgliars. En quei connex va ei per in «pagament cuntinuau dil salari durent cuortas absenzas» sco era per «in congedi da tgrira pagau per geniturs d'affons ch'ei grev malsaus ni han giu in accident». A medem temps duein las «bonificaziuns d'assistenza vegnir augmentadas tier l'AVS e l'indemnisaziun a persunas dependentas d'agid» duei vegnir adattada.

Informar e sensibilisar
Malgrad quellas stentas per migliur se-muossa la situaziun el mintgadi da biars confamgliars che tgriran sco fetg personta, enqualga schizun sco dramatica. Ils pertuccai ein savens surdumandai – cu ei realiseschan ch'ei drovan tuttenina sez urgentamein agid. La finfinala ein els gie quels che prestan adina agid a quels che stattan il pli datier ad els. La fallida conclusiun ei la finfinala quei che ston esser fermis mintga di astangan buca mussar fleivlezia. Numerusas organisaziuns ed uniuns dil Grischun collavuran en vesta al di dils confamgliars che tgriran.

Lur finamira ei dad informar e sensibilisar nunpertuccai pli basegns e quitaus dils pertuccai, e quei buca sulet per in di, mobein era suenter ils 30 d'octo-

ber 2019. Cun sustegn digl Uffeci da sanadad dil Grischun ha Curvita surpriu il patrundadi pil di d'acziun e las occurrenzas en quei connex. Curvita ei in'uniun grischuna per confamgliars che tgriran e gidan. L'uniun Curvita exista dapi dus onns.

Muossa cor:
Gia avon il di dils confamgliars che tgriran ei in feglit cumpariu. Quel cuntegn informaziuns e tips per pertuccai e nunpertuccai. Plinavon anflan ils lecturs da quels fegljets era historias persunas da confamgliars che tgriran e l'acziun da segidar «Zeig Herz!» Il fegljet ei da rerer en tut las apotecas dil Grischun ni via la sedia da Curvita.

«Internamein sun jeu adina promta»

«Avon diesch onns ei vegniu diagnosticau l'entschatta d'ina demenza tier miu um. Oz ha el 50 onns ed ei spiritualmein fetg restrenschiu. Organisar il mintgadi ei pretensius ed jeu vegnel als cunfins. Jeu sun responsabla per tut: Naven da cunvegneschas cul survetsch da tgrira tochen termin tier medis e la consultaziun d'uffecis. Senza agid el tenercassa dumignass jeu buca quei. Cu jeu sun alla lavur, sai jeu controllar via videosurveglianza, sch'ei va bein cun miu um. Egl intern sun jeu adina promta. Psichicamein ha quei fatg vegnir mei

Waltraud Knitter, 57 onns, Andiast, lavura el commerci en detagl.

malsuana, aschia ch'jeu hai sezza duvra agid professiunal. Dalla politica giavischass jeu dapli engaschi per las forzas ella tgrira. Jeu giavischass era bia dapli sustegn per nus – ils confamgliars che tgriran – per exempel cun leschas che pussibileschan a nus temps da lavur pli flexibels. Cullas pretensiuns da mintgadi ed il squetsch persunal che fa quitaus a nus, ve jeu sun alla lavur, sai jeu deplorabla me in part laschai persuls.»
In purtet ord il fegljet da Curvita: «Quai essan nus tuts. Dapli ch'ina giada en la vita.»

«Igl ei impurtont da midar perspectives»

A caschun dil di dils confamgliars che tgriran referescha Cornelia Kazis a Trun

CUN CORNELIA KAZIS
HA SUSI ROTHMUND / ANR DISCURRIU

■ Cornelia Kazis ei schurnalista ed autora. Ensem cun Bettina Ugolini ha ella scret il cudisch cul tetel «Ich kann doch nicht immer für dich da sein».

Ils 30 d'october ei il di dils confamgliars che tgriran, e cun quella caschun referescha Cornelia Kazis a Trun ella biblioteca davart la tematica «confamgliars che tgriran – basegns e spetgas». Il referat entsecheiva allas 8.30 e l'entrada ei libra.

Co essas Vus atnamein vegnida tier quella tematica?

Cornelia Kazis: Avon biebein diesch onns – cu jeu erel entuorn 55 onns veglia – eis ei curdau en egl a mi che biars en mia vegliadetgna raquintavan buca pli da lur affons, mobein dalla veta cun lur geniturs attempai. Mes parents ed enconuschents han raquintau a mi historias da conflicts ch'jeu hai entschiet a rimnar ed ordlunder hai jeu lu realisau scenettas auditivas.

Pergei gest scenas auditivas?

Da quei temps erel jeu aunc engaschada tiel secund emettur dil Radio svizzer e hai tergau per mei che quellas scenettas pudessien esser in bien punct da partenar per ina discussiun davart la psicologia da vegliadetgna cun ina experta ni in expert. Aschia sun jeu lu vegnida en contact cun Bettina Ugolini che meina la LiA a Turitg. LiA ei in post da cussegliaziun per la veta ella vegliadetgna e dunna Ugolini ei ina psicologa da vegliadetgna. Ella ha promoviu culla tematica «feglias attempadas e mummas vegluordas». Per

Cornelia Kazis/Bettina Ugolini: «Ich kann doch nicht immer für dich da sein / Wege zu einem besseren Miteinander von erwachsenen Kindern und ihren Eltern», Piper Verlag

mei e mia intenziun era ella exact la dretega persuna, e quei han era las reacziuns sin l'emissiun cumprovau.

Tgei reacziuns ha ei pia dau?

Ei ha dau numerusas reacziuns, e biaras persunas che han tedlau quellas eran zun pertuccadas. L'emissiun ha cattau gronda accoglientscha. Pliaras persunas han dumandau sche nus seigien stai tier ellas a casa. Biars sesentevan capi cun lur damondas e basegns. Aschia hai jeu immediat decidiu da realisar aunc in'emissiun pli gronda e lunga sigl emprem emettur, e cu quella ha lu era

effectuau in grond resun ei l'idea pil cudisch «Ich kann doch nicht immer für dich da sein» stada naschida.

Tgei sbai specialmein a cor a Vus en connex cun quella tematica?

Bia!

E tgei ei il pli impurtont?

Jeu numnel inaga treis caussas. Per l'ina eis ei in tema umbrivaun feminin. Ils geniturs attempai vegnan oravontut tgrira da lur feglias e sch'ei dat neginas feglias en famiglia, vegnan sco emprem

las brits vidlunder. Per l'autra ha la relaziun denter geniturs ed affons aunc mai cuzzau aschi ditg sco oz ella historia dalla carstgaunadad. Quei munta che nus savein strusch s'orientar tenor quei che nos tats e nossas tattas ni nos geniturs han fatg. Nus savein era buca cumparegljar las situaziuns, perquei che las dunnas dad oz ein pil solit activas ella professiun e perquei era buca aschi disponiblas sco dunnas da generaziuns pli veglias. Leutier vegn il fatg che las distanzas denter las generaziuns ein davenitadas pli grondas entras la mobilitad e la migraziun. Quei tut ha gronda influenza silla convivenza dallas generaziuns.

Quei procura secapescha per conflicts. Tgei ideas haveis Vus en connex culla sligiazun da tals conflicts?

Per nus ei la habilitad da midar perspectives impurtonta. Ins savess era numnar quella il principi da quater eglis. Cheu in exempel: Sch'ina feglia anfla ella frestgera da sia mumma vivondas ch'eiin giu dil datum, fa quitaus che la mumma sevevi survegnir ina tussegaziun da vivondas e betta immediat tut senza dumandar la mumma, semischeida ella en memia fetg. Manegiau bein ei aunc ditg buca agiu bein. Ei vala d'observar ord la perspectiva dalla mumma, encurir il discurors ed anflan soluziuns cumpatiblas.

Pergei ha Vies cudisch il tetel «Ich kann doch nicht immer für dich da sein»?

Era quei ei ina construcziun che sa vegnir d'in confamgliar attempau sco era d'in confamgliar che tgrira. La feglia che va a luvrar e ha dus affons ella pubertad a casa senta las spetgas dils geniturs che basegan sustegn ed emprova da far cunfins cun dir «jeu sai bein buca adina esser cheu per tei». Quels plaidis sa denton gest aschi bein era ina persuna anziana dir, sch'ella percorsa ch'ils confamgliars pon buca pli supportar sia mendusadad e la vischinonza tier la mort. Impurtonts ei denton era il suttel dil cudisch «Wege zu einem besseren Miteinander von erwachsenen Kindern und ihren betagten Eltern». L'empermischun ei gronda, denton buca surfatga. Damai ch'el cudisch ei gia varga diesch onns vegls, havein nus survegniu massa resuns ed astein dir ch'el ei in sustegn util ed ina lectura che po mussar la via ord cercels da conflicts.